AÑA 9

8

OKTOBER 1978

skol & komunidat

SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA SIMAR

redaktie

j. jutten, j. j. coutinho, r. r. kelly, a. vrolijk, m. winklaar, m. guda en f. booi

redaktie-adres:
paradera 82

bank:
a.b.n., banknr. v. 62583
t.n.v. "vorm"

layout en fotografie:
r. de graaff

drukker:
v.a.d.

abonnementen:
ned. antillen NAf. 12,50 per jaar
nederland NAF. 16,— per jaar
overige landen NAf. 17,— per jaar

simar

SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA
zuidstraat 11, oranjestad,
p.o.b. 582, oranjestad,
tel. 4219

BESTUUR

MADONNA STEPHENS, voorzitter
CARLA KELKBOOM, sekretaris
HENK WEUSTINK, penningmeester
VERONICA PAUL, 2e sekretaris
MERCEDES VAN DER HANS-ORMAN, 2e penningmeester

sekretaresse kantoor:
mevr. f. alexander

vergaderplaats:
zuidstraat 11
tel. 4219; simar-leden die hier willen vergaderen kunnen de sleutel op het kantoor afhalen

banken:
banco popular antiliano v-224-1
algemene bank nederland v-62503

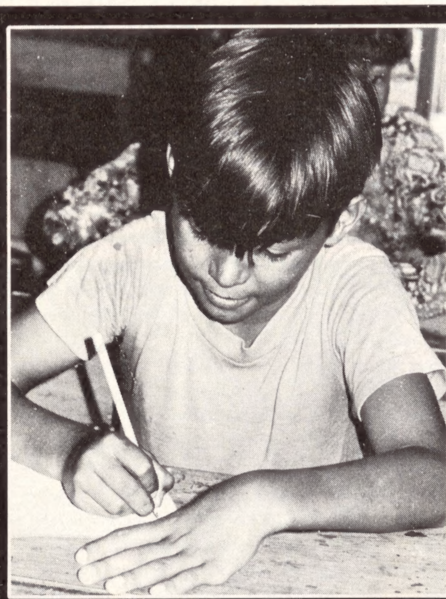
nieuwe leden:
kunnen iedere dag opgegeven worden op het kantoor, zuidstraat 11

AÑA 9 - NO. 7
OKTOBER 1978

skol % komunidat

sindikato di maestronan di aruba

In dit bestuursartikel vragen wij u aandacht voor ons onderwijs. Dit schooljaar is al enkele maanden aan de gang en zoals dat gaat, is alles bij het oude gebleven, hoewel iedere leerkracht ervan overtuigd is, dat ons onderwijs slecht funktioneert.
— Het aantal zittenblijvers en afgewezenen is in het afgelopen jaar waarschijnlijk niet afgenomen.
— Onze leerlingen worstelen nog steeds met de Nederlandse taal, waardoor hun prestaties ongunstig beïnvloed worden.

Onze leerlingen worstelen nog steeds met de Nederlandse taal.

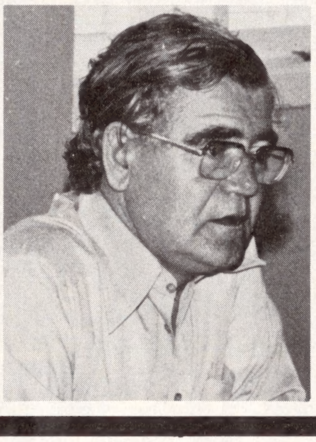
er MOET verandering komen!

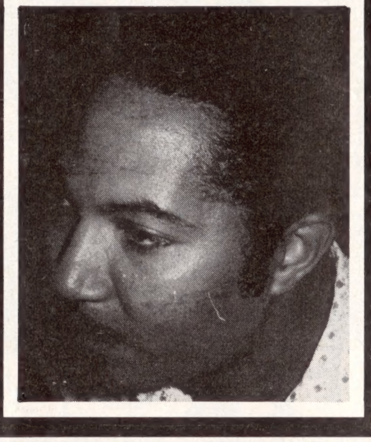
— Ondanks gekoördineerde proefwerken, gemeenschappelijke s.o.'s (wat is eigenlijk het doel daarvan?) enz., blijven de leerlingen falen.
— Een initiatief van het P.D.B. om een diskussie op gang te brengen over de selektie is na de eerste aanzet verzand.
En de leerkrachten zij ploegen voort . . .
Waarom eigenlijk? Is het een soort berusting? Zijn we bang voor het extra werk dat iedere verandering met zich meebrengt? Of vinden we dat de zaak wel loopt, als we de leerstof binnen de vastgestelde tijd behandeld hebben?
Het is ook mogelijk, dat we wachten op initiatieven van de verantwoordelijke autoriteiten.
Van onze Minister van Onderwijs hoeven we niets te verwachten. Tijdens de begrotingsbehandeling in de Staten heeft zij zich beperkt tot dooddoeners zoals: we hebben de zaak in studie, we zullen een kommissie (de zoveelste!) oprichten om kwestie X, Y of Z te bestuderen etc. etc.
Op Aruba worden de laatste tijd alle mogelijke kommissies in het leven geroepen om de onafhankelijkheid voor te bereiden: een onderwijskommissie is er niet bij . . .
Is goed onderwijs niet van primair belang in een onafhankelijk Aruba? Het is overigens wel een feit, dat onderwijs de hoogste prioriteit geniet in de meeste landen die in de afgelopen 50 jaar onafhankelijk zijn geworden. Inmiddels blijft bij ons de failliete zaak doordraaien.

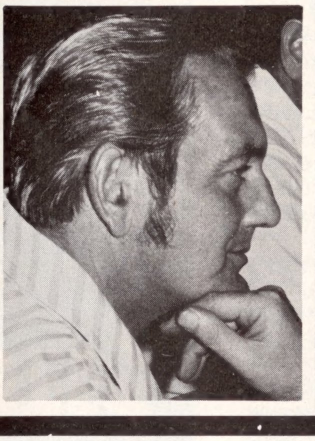
U zult het met ons eens zijn dat het onzinnig is een beschuldigende vinger te blijven opheffen naar de overheid, die niets doet, naar de onderwijzers, die niet in de schaduw kunnen staan van hun kollega's van vroeger, de ouders, die hun kinderen laten verwilderen en de jeugd waar absoluut niets van deugt.
Het is een feit dat de overheid geen onderwijsbeleid heeft en dat voor veel ouders het onderwijs een onbekend en ondoordringbaar terrein is, maar het is evenzeer een feit, dat de houding van veel onderwijsmensen ten aanzien van het onderwijs, bewust of onbe-

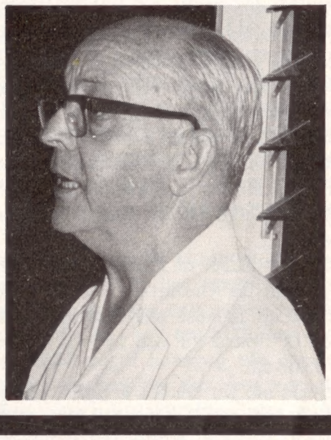
De Lerarenoplijding Aruba

Toen op Curacao bij de aanvang van het nieuwe schooljaar de Pedagogische Akademie niet van start kon gaan bij gebrek aan een direkteur, ontstond er een rel waarvan de kranten wekenlang bol stonden. Docenten, studenten, schoolbestuur, alles kwam in het geweer.
Toen op Aruba bij de aanvang van het nieuwe schooljaar de Lerarenopleiding niet van start kon gaan bij gebrek aan een direkteur, hoorde je niets. Studenten die opbelden om te vragen wanneer de lessen zouden beginnen en die te horen kregen "voorlopig nog niet", zeiden beleefd "dank u wel" en wachtten geduldig op nader bericht.
Door het vertrek van Alwin Toppenberg als direkteur van de Lerarenopleiding Aruba aan het eind van het schooljaar 77/87, was er een vakature ontstaan voor deze funktie. Carlo Tjon bleek de enige sollicitant. Toen zijn aanstelling een feit moest worden, ontstond het volgende probleem.
Zoals de meeste andere leerkrachten had Tjon aanvankelijk aan de Lerarenopleiding een deelbetrekking en zijn hoofdbetrekking elders n.l. als leraar pedagogiek aan de A.P.A. Wanneer hij nu direkteur van de Lerarenopleiding zou worden, zou hij niet langer in staat zijn lessen aan de A.P.A. te kunnen geven. Bij de A.P.A. — schoolbestuur S.M.O.A. — was hij echter in vaste dienst, terwijl de Lerarenopleiding in zijn huidige gedaante in 1980 aan de finish zal komen. De huidige Lerarenopleiding is een stichting gefinancierd door Nederland tot 1980. Wat er daarna met de Lerarenopleiding gaat gebeuren is onbekend. Misschien neemt Aruba het over, doch daarover bestaat thans nog geen enkele zekerheid.
Tjon, die wel direkteur van de Lerarenopleiding wilde worden, voelde er echter weinig voor om over twee jaar weer op straat te staan. Hij verwachtte dat hij door de S.M.O.A. "uitgeleend" kon worden en dat hij na die twee jaar eventueel weer terug kon keren. Zijn verwachting was o.m. gebaseerd op het feit dat de vorige direkteur — Toppenberg — immers eveneens door de S.M.O.A. was uitgeleend.
Op de laatste dag van het vorig schooljaar werd de direkteur van de A.P.A. Wim Driessen, door zijn schoolbestuur benaderd met de vraag, hoe hij dacht over het uitlenen van Tjon. Hij werd overvallen door deze vraag zoals hij het zelf uitdrukt, omdat Tjon nooit met hem over deze kwestie had gesproken, sterker nog: altijd had beweerd dat hij er niets voor voelde om direkteur te worden. Gedurende de vakantie werd getracht een oplossing te vinden en ondertussen begon Tjon met de voorbereidingen voor het nieuwe kursusjaar 78/79. Eén van die voorbereidingen was het bedanken van Harry van der Putten als docent handenarbeid. Dit stond in verband met het aantrekken van een pas afgestudeerde, Arubaanse docent handenarbeid, de heer Abath. Voor Fred Meenhorst, de andere nog overgebleven handenarbeidman, was deze gang van zaken echter uit ethische zowel als onderwijskundige overwegingen onverantwoord en daarom nam hij ontslag. Het gevolg was dat er een handenarbeidman van Curacao aangetrokken werd.
Ondertussen was de S.M.O.A. ook tot een besluit gekomen t.a.v. het uitlenen van Tjon: men wees het verzoek af; als Tjon direkteur van de Lerarenopleiding wilde worden dan moest hij maar ontslag nemen bij de A.P.A. Maar Tjon had geen zin om zijn zekerheid in te ruilen voor onzekerheid over twee jaar en trok zijn kandidatuur tandenknarsend in.
Blijft over de vraag: waarom werd aan Tjon niet toegestaan wat wel aan Toppenberg werd toegestaan? Boze tongen beweren dat een groepje religieuzen dit zaakje onderling geregeld had. Pater Driessen zou het liefst de Lerarenopleiding en de Pedagogische Akademie willen zien opgaan in één instituut, waarvan hij dan de leiding zou krijgen, aldus deze zegslieden. Daarom zou hij Frere Arnold, lid van de S.M.O.A., gezegd hebben Tjon niet uit te lenen aan de S.M.O.A. en aldus geschiedde.
"Allemaal gelogen", zegt Driessen. "Kijk natuurlijk ben ik een voorstander van integratie van de twee opleidingen, maar dat wil nog niet zeggen dat ik daar persé direkteur van moet zijn". Ik heb tegen Arnold gezegd: Wat mij betreft kan Tjon uitgeleend worden, mits er een gelijkwaardige vervanger beschikbaar is. Aanvankelijk hadden we daar ook iemand voor, n.l. Otti Olliviera, maar die kreeg ook niet voldoende zekerheid en haakte af. Daarmee bleef voor ons het probleem levensgroot bestaan en vandaar het advies: niet uitlenen".
Na het terugtreden van Tjon werd Erik Alberga die inmiddels in landsdienst is opgenomen belast met het direkteurschap. Op de docentenvergadering voorafgaande aan de (verlate start) van het nieuwe cursusjaar, werd op bovenaangehaalde punten geen opheldering gegeven. De docenten hadden er blijkbaar ook geen behoefte aan want niemand vroeg ernaar.
Totdat tenslotte eindelijk iemand vroeg hoe het nu zat met die direkteurskwestie. Waarnemend direkteur Alberga zei dat het allemaal erg gevoelig lag en nog zo'n heleboel van die woorden waaruit bleek dat hij het niet wilde zeggen of het ook niet wist. De vragensteller toonde zijn ontevredenheid over het antwoord, maar kreeg geen steun van de andere docenten die slechts zwegen, wat hoestten en naar de punten van hun schoenen keken. T.a.v. de handenarbeidkwestie idem dito. Voor Driessen is dit echter geen enkel probleem: Van der Putten werd ontslagen omdat hij Alberga eens de waarheid had gezegd.

Pater Driessen

Alwin Toppenberg

Harry van der Putten

Frère Arnold

Inmiddels is de Lerarenopleiding 1 sept. j.l. geruisloos van start gegaan met Alberga als waarnemd direkteur en Tjon als roadrunner tussen A.P.A. en Lerarenopleiding. Hij mag wel oppassen bij het oversteken.
Al met al zien wij hier een aantal negatieve ontwikkelingen die niet zullen nalaten hun schadelijke uitwerking op ons onderwijs te hebben, zonder dat er naar een oplossing gestreefd wordt. Dit laatste moet vooral het bestuur van de Lerarenopleiding, de Ned. Antilliaanse Academie, kwalijk genomen worden.
Uit doorgaans betrouwbare bron vernemen wij verder nog dat er al jarenlang geen akkountantsrapport is uitgebracht over de Lerarenopleiding, hetgeen eigenlijk regelmatig zou moeten gebeuren.

Tja, het is altijd al een zorgenkindje geweest, die Lerarenopleiding.

SURINAME-EXCURSIE

Eind april van dit jaar vertrok een groep studenten en leraren van de M.T.S.-Aruba, afdeling bouwkunde, naar Suriname voor een studiereis van twee weken. Zij maakten hiervan een goed verzorgd verslag waarvan wij hieronder enkele gedeelten laten volgen.

M.T.S.-BOUWKUNDE ARUBA

Ten geleide

Excursies zijn een wezenlijk onderdeel van het leerprogramma aan de MTS, zoals de theorie-, teken- of praktijklessen. Ze zijn als het ware de proef op de som en werken vaak als 'blikopeners' bij het verkrijgen van inzicht in de bijlange na niet eenvoudige materie die op school onderwezen wordt.

Hoezeer ook door de bouwaktiviteiten op Aruba reeds in de gelegenheid gesteld de theorie aan de praktijk te toetsen, is het toch zeer verheugend dat deze gelegenheid om Suriname te bezoeken is opengebroken. Daar immers komt men aan de bronnen van allerlei prachtige houtsoorten, in de zagerijen, bij de fabrieken waar het hout fineer, triplex en multiplex gemaakt wordt.
In dit pas zelfstandig geworden land zijn overweldigende grote wegenbouwprojekten en stuwdammen in aanbouw die voor de MTS-leerling een zeer leerrijke bouwpraktijk op grote schaal te zien bieden.

Mijn grote waardering verdienen de leraren die deze excursie op touw gezet hebben en met hen de leerlingen zelf, die zich uitermate hebben ingespannen om de nodige financiën bij elkaar te krijgen.
Een speciaal woord van waardering voor de heer Nelson Petronia, die de grote motor was om dit projekt van de grond te krijgen. Hij weet ieder die iets kan bijdragen ook daadwerkelijk daartoe te bewegen.
Ik hoop dat deze excursie in zijn uitvoering het bevredigend verloop mag hebben dat de enthousiaste voorbereidingen verdienen.

P. VAN GRINSVEN
Direkteur

Verdeling van de deelnemers in groepen:

GROEP I
Leider: Teofilo Figaroa, *ass. leider:* 1. R. Heyliger, 2. A. Wilson, 3. R. Nisbet, 4. E. Hsing, 5. R. Zambrano.

GROEP II
Leider: Emile Herdé, *ass. leider:* 1. R. Nicolaas, 2. A. Maduro, 3. S. de Palm, 4. S. Laclé, 5. I. Giel.

GROEP III
Leider: Nelson Petronia, *ass. leidster:* 1. M. Tromp, 2. J. Gomez, 3. R. Croes, 4. R. Figaroa.

GROEP IV
Leider: Johnny Dania, *ass. leider:* 1. R. Wouters, 2. F. Leest, 3. V. Figaroa, 4. R. Kock, 5. J. Vrolijk.

Enkele grepen uit de verslagen, die door de leerlingen gemaakt werden over de excursie naar Suriname

Het doel van deze excursie

Het hoofddoel van deze reis was kennis te maken met de bouwwereld in Suriname, o.a. zien hoe ze de materialen verkrijgen, verwerken en gebruiken in de bouw.
In de tweede plaats wilden we kennismaken met de culturele en sociale samenleving van de verschillende rassen die in Suriname leven.

Waarom Suriname?

Suriname is een land, dat in een sterke ontwikkelingsfase zit. Het is pas onafhankelijk geworden en moet dus veel doen en maken om vooruit te komen. Er zijn veel gebouwen en wegen in konstruktie. Wij konden dat nu allemaal van dichtbij zien.
We wilden ook de fabrieken en werkplaatsen zien, waarin de materialen gemaakt worden, die ook wij op Aruba kunnen kopen. Materialen als multiplex en spaanplaat.

Pechsituaties

Tijdens onze Apoera-tocht kregen wij met verschillende moeilijkheden te kampen.
Onze bus, niet berekend op vervoer van 25 mensen, kon geen steile hellingen nemen als ze overbezet was, met het gevolg dat wij zelf de hellingen moesten beklimmen.
Tijdens de rit stortte er een grote, zware boomstam dwars op de weg; er was mannenkracht nodig om deze stam te tillen en van de weg te schuiven.
Eens liep de bus vast in een modderachtig bauxietveld op een helling. Dit was zeer gevaarlijk. Weer moest er mankracht aan te pas komen om de bus uit de modder te halen.
Door al deze omstandigheden raakten de meisjes in paniek en bleven in de bus zitten, waardoor het werk voor ons mannen nog zwaarder werd.
Op een bepaald moment brak de radiator lek, waardoor wij telkens moesten stoppen en hem met water bijvullen, tenslotte moesten wij de gaten ook nog met kauwgum dichtstoppen.
Op de terugweg naar onze verblijfplaats in Apoera liet de motor het afweten, zodat wij midden in de nacht op hulp moesten wachten.
Alsof het voorgaande nog niet voldoende was, raakten we ook nog twee mensen kwijt, tijdens het wachten op hulp. We stonden toen in het oerwoud en het regende hevig.
Toen we dan op de terugweg waren naar Lelydorp, kregen we nota bene drie klapbanden en raakte tegelijkertijd de benzinetank los!

Noot: Ondanks al deze pech, bleef de stemming in de groep goed. Er werd gezongen en grappen gemaakt.

Uit: Algemeen Verslag van E. Hsing.

Het proces van spaanplaatfabrikage

Voor spaanplaat heeft men hoofdzakelijk afvalhout nodig. Het wordt door een interessant proces tot spaanplaat verwerkt, een kwaliteitsprodukt. Afvalfineer, restrollen, kopeinden van het baboenhout van de triplexfabrikage, bospapaja en afval van ge-

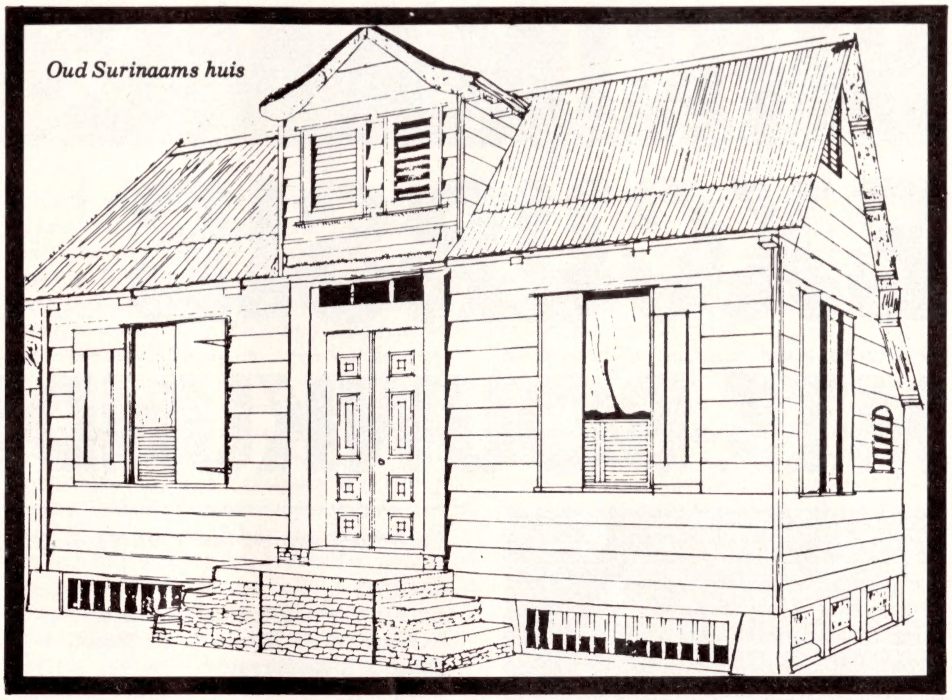
zaagd hout van de zagerij maken de fabrikage mogelijk. Al dit materiaal gaat naar de verspanerij waar het tot kleine spaanders wordt verwerkt, vandaar gaat het naar de drogers, waar het vocht eruit gehaald wordt. De spanen gaan naar de lijmmenger, waar ze met lijm besproeid worden. Daarna gaat de belijmde massa via een transportband naar het strooistation, waar ze automatisch op een aluminiumplaat wordt uitgestrooid. Er ontstaat een belijmde pannekoek, die ook via een transportband naar de uit twaalf etages bestaande laadkooi wordt gebracht. Wanneer deze helemaal vol is, worden de belijmde platen in de pers gebracht, waar ze onder zeer hoge druk tot spaanplaten worden geperst in de gewenste dikte. Ze komen met ruwe randen uit de loskooi op een rollenbaan en worden stuk voor stuk afgewerkt.

Verwerking van triplex

Onder triplex verstaat men drie of meer oneven aantal op elkaar gelijmde lagen, waarvan de vezelrichtingen elkaar kruisen.
Boomstammen worden via de rivier aangevoerd, niet alleen voor het gemakkelijk transport, maar ook als een voorbehandeling alvorens te worden geschild. Namelijk het uitlogen, alle groeisappen worden er door de stroominrichting uitgehaald. Een andere methode die men hiervoor ook wel gebruikt is de stoommethode. Voor het maken van triplex wordt het meest baboenhout gebruikt. Bomen worden op standaardlengte besteld en ook op bepaalde diameters. Nadat de boomstam zijn ligperiode in het water heeft gehad, wordt ze naar de korterij vervoerd. Hier wordt de stam ontschorst en later met een detector onderzocht op metalen. Dan wordt ze verder doorgestuurd naar de schilmachine en de opstandpunten worden bepaald. Dit is belangrijk om er zoveel mogelijk fineer uit te halen.
De fineer wordt op een rol gebracht, waarna het op bepaalde breedtes wordt geknipt. De dikte van het fineer kan ook worden bepaald: 1, $1^1/_2$, 4 mm.
Men kent nog een ander systeem om fineer te maken, namelijk het snijden of steken. Dit doet men slechts bij het edelfineer, bij notenhout voor de mooie vlammen en bij palisander voor de mooie struktuur. Hierna worden de fineerlagen via een droogbaan gedroogd tot een vochtgehalte van 8-12%.
De korte stukken, lamellen genaamd, worden door middel van een lijmnaad samengevoegd en dienen straks als tussenlagen. De deklagen worden gesorteerd naar kwaliteit: A, AA, B, BB, C, D. Bv. AA = plaat die kwalitatief zeer goed is en een mooie struktuur heeft. C = plaat die samengevoegd is.
Voor het persen worden de platen met thermo-harde lijmen bestreken door de lijmopbrengmachines. De platen worden in de lijmpers geschoven, waarna de verbinding tot stand komt in de pers onder de heersende druk en temperatuur. Na bepaalde tijd wordt de pers weer geopend, waarna het produkt in metaalplaten eruit genomen wordt. Perstijd en temperatuur zijn afhankelijk van de gebruikte lijm, plaatdikte en houtsoort.

Nabewerken en opslaan

Nadat de platen uit de pers komen, worden ze op een dubbele cirkelzaag op de juiste lengte en breedte gezaagd. Hierna worden zowel onder- als bovenzijde geschuurd door zogenaamde bandschuurmachines en tenslotte wordt er een eindcontrole gedaan. Gebreken worden dus bewerkt. Nadat het een stempel heeft gekregen van kwaliteitsaanduiding, dikte en partijnummer is het produkt gereed voor verzending. Het wordt dan verpakt en opgeslagen.

Oud Surinaams huis

Slijperij

We hebben in de houtindustrieën duidelijk kunnen zien, dat de produktie van het bedrijf afhankelijk is van scherpe en goede snijgereedschappen. De slijperij zorgt voor het scherp houden van de gereedschappen en verzorgt alle reparaties aan de snijgereedschappen.
Normaal gesproken stelt de machineman zijn snijgereedschap zelf, maar de slijper moet ervoor zorgen dat geregeld scherp en goed snijgereedschap klaar staat.
In de slijperij komen o.a. de volgende machines voor:
— planeermachine
— lasapparatuur
— cirkelzaagmachine
— schaaf-beitels-kopsmachines.

NATIN - Natuurtechnisch instituut

De ontvangst was zeer goed en de uitleg duidelijk. De Surinaamse overheid heeft deze opleiding in het leven geroepen om middenkader op te leiden en te behouden. Natin is een eindstudie.
We maakten kennis met leerkrachten en leerlingen van de bouwkunde en weg- en waterbouw. We werden door hen rondgeleid door oud en nieuw Paramaribo. Het is duidelijk dat hun manier van bouwen verschilt van de onze. Omdat het in Suriname veel regent heeft men andere dakbedekkingen nodig en bij ieder dak moet er een goot zijn. De hemelwaterafvoer wordt via leidingen en via de poeren verwerkt.
Meteen na regenval is het er erg benauwd, daardoor ziet men er ook bijzonder veel woningen met houten of glazen shutters.
Ramen en deuren worden aan de buitenkant voorzien van ijzerwerk om diefstal te voorkomen. Verder was het opvallend dat de woningen er slecht onderhouden worden, bijvoorbeeld het schilderwerk.

Uit: Algemeen Verslag van M. Tromp.

Houten huizen - eigen bouwkunst

Het eerste wat ons in Paramaribo opviel, was dat de meeste huizen geheel van hout zijn gebouwd. Het hout is in die huizen op een zeer eigen manier verwerkt, volgens een door de traditie bepaald patroon. Zo kon er een eigen bouwkunst ontstaan. De houten gebouwen zijn sober afgewerkt en nogal eenvormig. Ze hebben allemaal hetzelfde basispatroon; een symmetrische gevel, rechthoekige plattegrond, een hoog dak. Ook hebben alle huizen de gevels wit, deuren en luiken groen en rode bakstenen stoepen.
Ook de Surinaamse bouwkunst is logisch uit haar omgeving voortgekomen. Er was veel hout immers en het is nogal glad, dat men daarmee aan het bouwen ging. De constructie en vormgeving gaan goed samen en zelfs de kleinste woningen hebben nog waardigheid en houding. Het houten woonhuis is door en door Surinaams van karakter, ontworpen en uitgevoerd door plaatselijke ambachtslieden.
Helaas zijn de historische woonhuizen onbeschermd. Er zijn er in de laatste jaren, dan ook heel wat verdwenen. Het is te verwachten dat er in de komende jaren ook nog heel wat onder de slopershamer moeten. Daardoor verdwijnen de fraaie straten met deze interessante huizen.
Bij nadere beschouwing zijn er eigenlijk toch maar een paar soorten en dan nog met een gemeenschappelijk karakter.
De deur is midden in de voorgevel en ook in de achtergevel is eenzelfde soort deur. Aan weerszijden ervan zijn twee ramen met luiken. Op plm. 4 meter boven de stoep loopt de goot en midden boven de voordeur is het dakhuis met twee schuiframen.

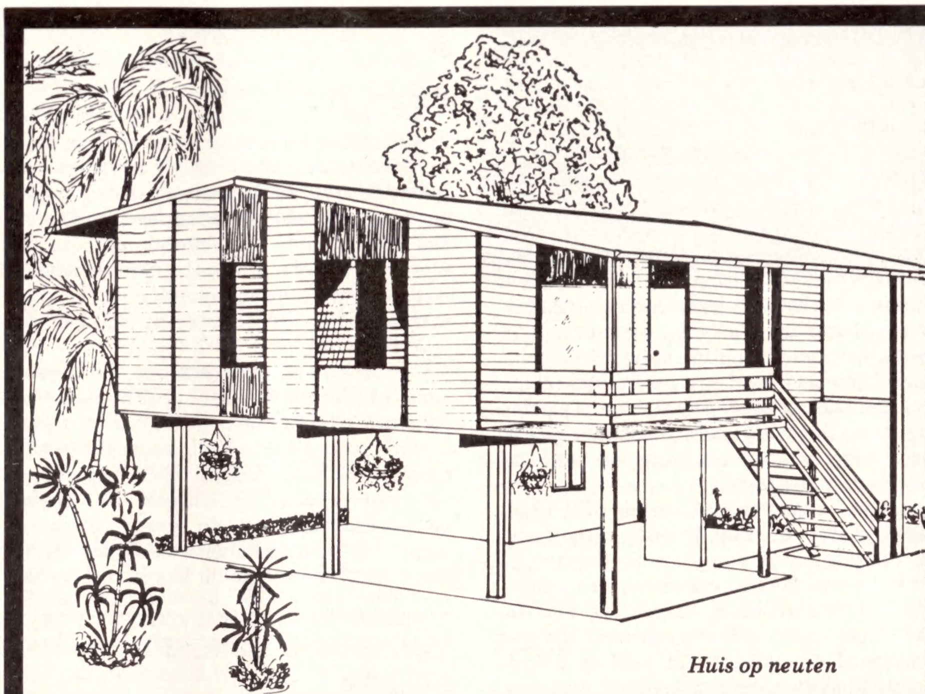
Het dak is tamelijk hoog en er liggen leien op. Deze huizen zijn 10-12 meter breed en 6 meter diep. Het staat met de nokinrichting evenwijdig aan de straat.
Soms heeft de nok een bedekking van een rij rode pannen. Het verdiepingshuis is op een-zelfde manier gebouwd.
De constructie van een houten huis is een bakstenen fundering van gemetselde neuten of een rondgaande muur. Bij de oudere huizen werden zeer harde houtsoorten gebruikt voor stijlen en balken, bruinhart, groenhart. De vloeren en beslagplanken waren van copie. Tegenwoordig gebruikt men het beter verkrijgbare wana en copie voor ramen en deuren.
De deuren zijn geweldig fraai en vooral de omlijsting ervan. Ook aan de ramen werd aandacht besteed, wat vooral te zien is aan sommige bovenlichten, die sterk versierd zijn. Dit zien we ook in de pilasters naast de voordeur.
Elk houten huis heeft een stenen stoep, met stoeptreden. De een wat mooier en duurder uitgevoerd dan de andere. Ook vielen ons de talrijke balkons op, die erg mooi zijn. Dat er zo weinig variatie is in de Surinaamse bouw, wijt men aan het feit dat Suriname nogal geisoleerd lag en dat de bouwkundigen weinig kans hadden iets anders te zien.
Toch moeten er in het begin van de vorige eeuw enkele bekwame architekten daar geweest zijn die een grote invloed hadden.

Uit: Algemeen Verslag A. Maduro.

Wat mijn bouwkunde-opleiding betreft heb ik veel gezien en geleerd. Sommige dingen, die ik theoretisch had geleerd, heb ik nu in de praktijk gezien. Nu heb ik ook meer inzicht in de Surinaamse bouw en in bepaalde construkties.
De samenleving is ook anders dan op Aruba. Hier kon je het verschil tussen rijk en arm toch wel duidelijk zien. Er is wel een heel goede omgang tussen de verschillende rassen. Ik heb ook veel gezien van de natuur, alles is groen en dicht begroeid.
Ik zou zeggen dat de excursie een succes was, omdat we ons doel bereikt hebben. En ook door het groepsverband. Het was één groep die twee weken echt gezellig met elkaar optrok. Iedereen werkte samen. En tenslotte: Het succes hebben we te danken aan de leraren, Figaroa, Herdé, Dania, Petronia. Deze laatste vooral, hij was een zeer goede algemene leider. En in Suriname James Ramlall.

Uit: Verslag van I. Giel.

Er moet gezegd worden dat een "zeer zwaar" programma is afgewerkt in 14 dagen. Van de westkust bij Apoera aan de Corantijnrivier tot aan de oostkust bij Albina aan de Marowijnerivier, hebben we de kustvlakte van Suriname afgereisd.
Ook savanahgebied en diep oerwoud hebben we leren kennen. Er waren dagen bij waarop we 's morgens 5 uur van huis gingen en pas 's avonds 9 uur weer naar huis terugkeerden (16 uren trekken). Afstanden van 150 tot 200, en zelfs 350 km., hebben wij in één dag afgelegd.
Als wij dit allemaal in acht nemen, dan moet nogmaals gezegd worden dat de groep een zeer positieve indruk heeft achtergelaten. Wel is het aan te raden dat zo'n reis niet langer dan 10 tot 12 dagen duurt.

Huis op neuten

De afwerking van het programma verliep uitstekend. Eerst kwam het zware gedeelte, Apoera, en daarna de wat rustiger dagen. De bedrijven gaven zeer goede uitleg en er werd volledige aandacht aan de groep besteed, en niet zoals vaak het geval is, dat men het geheel oppervlakkig afwerkt.
Wederom heeft de NAKS Volkshogeschool hier getoond goede kontakten te hebben en te genieten van een goede naam in de Surinaamse samenleving.

Over Indianen- en Bosnegerdorpen (tot Mamio) hebben wij veel geleerd en erg genoten van wat we te zien kregen. Zeer kundig was de ongeforceerde manier waarop dit alles aan ons werd gebracht. Weer een pluspunt o.i. voor de werkwijze van de NAKS Volkshogeschool.
Een ander hoogtepunt hiermee verband houdend was dat wij de grote "Dobru" zelf op onze kamer hebben mogen ontvangen, waar hij ons boeide met uitleg over poëzie van het Surinaamse volk.
Wat een eer!
Kontakten die gelegd zijn, zijn ook van zeer groot belang voor ons.

Op de dag die wij met NATIN doorbrachten, maakten wij kennis met een andere school die, al is het in principe hetzelfde, toch wel degelijk verschillen vertoont met de onze.
Zo hebben wij ook de nodige beginkontakten gelegd om de mogelijkheid te bieden aan Arubaanse MTS-studenten een gedeelte van hun stageperiode in Suriname door te brengen. Hiervoor zijn wij deze mensen bij voorbaat zeer dankbaar.

Tot slot merken wij op dat overal waar wij kwamen wij even vriendelijk werden ontvangen.
Wij hopen ook in de gelegenheid gesteld te worden een groep uit Suriname te mogen ontvangen, opdat wij kunnen bewijzen dat ook hier de Arubaan veel op de Surinamer lijkt.

De leraren van de MTS-Aruba.

Paramaribo, 15 juni 1978

AAN:
Het bestuur van de MTS te Aruba.

Geacht bestuur,

Een groep studenten van de MTS te Aruba heeft een werk- en studiereis gemaakt naar Suriname, waarbij het bijgevoegd programma werd gevolgd.
Van de zijde van de Volkshogeschool wordt dit bezoek zeer positief gewaardeerd. De inzet, de werklust en de teamgeest van de groep waren inspirerend.
Wij geloven dat dit werkbezoek zal bijdragen tot het begrip van "leven in medemenselijkheid" en het leren dragen van verantwoordelijkheid.
De groep is als geheel een goede culturele ambassadeur geweest van Aruba.
Onzerzijds graag tot herhaling bereid.

Hoogachtend,
Dr. JAMES RAMLALL,
direkteur VHS-NAKS

Geachte lezer,
Als u zich wilt abonneren op Skol i Komunidat vul dan het formulier in op pag. 17

*

Apreciable lector,
Si bo ta interesá pa aboná ariba e revista Skol i Komunidat yena e formulario riba pag. 17.

INLEIDING

Geruime tijd geleden heeft u via de pers voor het eerst kennis kunnen nemen van de plannen om te komen tot een nieuwe opzet van het pensioenfonds, waarbij dan elke overheidswerknemer i.c. elke leerkracht *verplicht* bij aangesloten zou zijn. Aangezien dit onderwerp al onze leden aangaat, leek het ons goed het voorlopig concept voor de nieuwe regeling, afkomstig van het Pensioenfonds, integraal te publiceren, met daarbij van onze kant een aantal opmerkingen, zoals die zowel intern tijdens vergaderingen van de rechtspositiekommissie als extern in besprekingen met leden van het Pensioenfonds zijn gemaakt.
Uit het voorafgaande blijkt dat de SIMAR al enige tijd met deze zaak bezig is, terwijl ook het Pensioenfonds voortdurend besprekingen voert met diverse instanties en vakbonden. Het is dan ook de bedoeling van de SIMAR om, nadat de leden uitvoerig zijn geïnformeerd en gelegenheid hebben gehad vragen te stellen, opmerkingen te plaatsen of kritiek te spuien tijdens een algemene ledenvergadering, opnieuw met het Pensioenfonds in kontakt te treden.

Waarom een nieuwe pensioenregeling?

Op de eerste plaats is dat een sociale overweging. Op dit moment is slechts een derde van het totaal aantal overheidswerknemers aangesloten bij het Pensioenfonds. Het merendeel heeft dus geen pensioenverzekering, terwijl bij een eventuele invoering van de nieuwe regeling dit wel het geval zal zijn. Het is immers de bedoeling dat een overheidswerknemer dan automatisch toetreedt. In ons geval betekent dit, dat elke leerkracht bij pensionering een pensioen krijgt uitgekeerd.
Een andere reden is van meer financiële aard. De nieuwe pensioenregeling garandeert het pensioen ook werkelijk op plusminus 70% van het gemiddelde salaris genoten over de laatste twee jaar voorafgaande aan pensionering. Op dit moment is het namelijk zo dat het pensioen is opgebouwd uit twee delen, en wel een gedeelte pensioen en een deel duurtetoeslag. Het eerste is gegarandeerd, de duurtetoeslag niet. En als u nu weet dat de duurtetoeslag ongeveer twee en een half maal het pensioengedeelte bedraagt, dan moet het duidelijk zijn dat dit een niet al te hechte zekerheid is. De duurtetoeslag kan bijvoorbeeld bevroren worden vanwege een economische achteruitgang. Ook kan er op andere manieren aan getornd worden. Ook zou onze vakbond erover moeten nadenken of het klakkeloos accepteren van deze duurtetoeslag niet van een parasietmentaliteit getuigt. Het komt er nl. op neer dat veel meer aan pensioen wordt ontvangen dan ervoor betaald wordt. Aan de andere kant kan de regering de duurtetoeslag ook niet zonder meer afschaffen. Duidelijk is dat bij invoering van een nieuwe regeling het laatste woord hierover nog niet gesproken zal zijn. De reeds bij het Pensioenfonds aangesloten leden zouden de duurtetoeslag wel eens als een verkregen recht kunnen zien. En ook daar is wat voor te zeggen.

Procedure

In dit artikel wordt gesproken over de nieuwe pensioenregeling voor de nog niet verzekerden. Stel dat de nieuwe regeling ingaat per 1 januari 1980 dan treedt toch een ieder, dus ook de reeds verzekerden, op deze datum toe. Hoe de al opgebouwde pensioenjaren van de reeds verzekerden hierin opgenomen moeten worden, is nog een zeer belangrijke vraag.
Als de leden een uitspraak over de nieuwe pensioenregeling hebben gedaan, komt er opnieuw overleg met het Pensioenfonds. Dan verschijnt het volledig concept, waarna opnieuw overleg. Hieruit blijkt wel dat er niet van vandaag op morgen een nieuwe pensioenregeling uit de grond gestampt wordt, die voor ons allen van toepassing is, maar dat dit zeer degelijk wordt voorbereid.

VOORLOPIG CONCEPT NIEUWE PENSIOENREGELING

Nota van de ambtelijke werkgroep Personeelsbeleid bevattende een aantal principiële punten welke de basis zouden moeten vormen voor de totstandkoming formulering van een nieuwe pensioenregeling (het instellen van een nieuw pensioenfonds)

1. Er zou een nieuw fonds dienen te worden ingesteld per 1 januari 1980, aangepast aan de eisen des tijds.
Degenen die vóór 1 januari 1980 reeds deelgenoot waren in het Algemeen Pensioenfonds van de Nederlandse Antillen blijven deelgenoot van evengemeld fonds.

Deelgenoten

2.1. Deelgenoot kan alleen zijn hij, die bij geneeskundig onderzoek geschikt is verklaard voor het deelgenootschap.
2.2. Als deelgenoten worden aangemerkt *alle* werknemers in dienst van Land en Eilandgebieden, het Beheerskantoor van het Algemeen Pensioenfonds van de Nederlandse Antillen, de Bank van de Nederlandse Antillen, de Hogeschool van de Nederlandse Antillen, de Sociale Verzekeringsbank, de Bouwkredietbank, de Volkskredietbank, de verplichte leerkrachten bij het gesubsidieerd bijzonder onderwijs enz.
De mogelijkheid dient te worden opengelaten om werknemers van bestaande en eventueel in de toekomst nog op te richten of

Het grondidee dat iedere werknemer een be
goed te

naar een pensioen

over te nemen rechtspersonen (stichtingen, verenigingen, naamloze vennootschappen enz.) die een *binding* hebben met de overheid, in dit fonds op te nemen.
In elk voorkomend geval wordt dit, na overleg met het Algemeen Pensioenfonds van de Nederlandse Antillen, door de respectievelijke overheden bij landsbesluit c.q. eilandsbesluit aangewezen.
2.3. De arbeider die een diensttijd heeft volbracht van tenminste één jaar en de 55-jarige leeftijd nog niet heeft bereikt, treedt per 1 januari 1980 toe tot het nieuwe fonds, zonder voorafgaande geneeskundige keuring.
De keuring is echter wel vereist voor de arbeider, die gedurende drie jaren voorafgaande aan 1 januari 1980 meer dan gemiddeld één maand per jaar vrijstelling van dienst wegens ziekte heeft genoten.

...oorlijk pensioen ontvangt, is zonder meer ...oemen.

...n nieuwe ...regeling ?

Aanvang deelgenootschap

3. Het deelgenootschap in het nieuwe fonds vangt aan vanaf de datum van indiensttreding of op 1 januari 1980 voor degenen die reeds vóór genoemde datum in overheidsdienst waren als werkman in de zin van de Werkliedenverordening 1944 (P.B. 1963, no. 66).

Geneeskundig onderzoek voor het deelgenootschap

4. Voorschriften omtrent het geneeskundig onderzoek ter verkrijging van het deelgenootschap worden vastgesteld bij landsbesluit houdende algemene maatregelen.

Pensioengrondslag

5. Als basis voor de berekening van het pensioen wordt genomen het inkomen. Onder inkomen wordt verstaan de bezoldiging als bedoeld in het Bezoldigingsbesluit, het basisloon c.q. het basissalaris zoals vastgesteld in de Loonregeling respectievelijk de desbetreffende arbeidsovereenkomst.

Premieheffing

6. Premieheffing vangt aan vanaf de datum van toetreding tot het fonds en bedraagt x% van het inkomen.
Het verschuldigde premiepercentage) (de bijdrage) zal periodiek door de actuaris worden berekend.
Geen onderscheid zal worden gemaakt tussen ongehuwde en gehuwde status.

Premierestitutie bij uittreden

7. Bij ontslag binnen 3 jaar na indiensttreding moet de door de deelgenoot betaalde bijdrage aan hem worden gerestitueerd.
Tevens zal de ongehuwde en nimmer gehuwd geweest zijnde deelgenoot bij pensionering restitutie krijgen van het gedeelte van de door hem voldane bijdrage, dat niet ter dekking van zijn eigen pensioen diende.

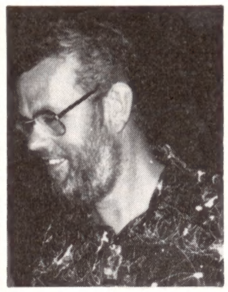
Recht op eigen pensioen

8.1. Na bekomen ontslag heeft recht op pensioen de deelgenoot:
a. die, bij het verlaten van de dienst, een diensttijd van minstens 3 jaar heeft vervuld; het pensioen gaat in bij het bereiken van de 60-jarige leeftijd;
b. die voor de verdere dienst geneeskundig ongeschikt is verklaard; het pensioen gaat in op de dag waarop ontslag wordt verleend op grond van de afkeuring.
8.2. De deelgenoot die met recht op uitgesteld pensioen is ontslagen verkrijgt met ingang van het tijdstip der afkeuring recht op pensioen, indien hij uit oogpunt van ziekte of gebreken blijvend ongeschikt is geworden voor de vervulling van enige betrekking in overheidsdienst. Dit pensioen wordt berekend op basis van zijn werkelijk vervulde diensttijd.

Recht op (uitgesteld) pensioen voor weduwen en wezen

9.1. De weduwe en wezen van de gewezen deelgenoot, die met recht op uitgesteld pensioen was ontslagen, hebben ingaande het tijdstip van overlijden van de gewezen deelgenoot, recht op pensioen, berekend op basis van de werkelijk vervulde diensttijd van de gewezen deelgenoot.

door
Piet Pronk
*
foto's
Rinus de Graaff

9.2. Indien de gewezen deelgenoot na zijn ontslag bijdragen blijft voldoen voor het zg. vrijwillige deelgenootschap, wordt het pensioen van de weduwe en wezen berekend op basis van de gehele tijd waarover bijdragen voor weduwen- en wezenpensioen zijn betaald, met inachtneming van het maximale aantal dienstjaren en zodanig, dat het weduwen- en wezenpensioen het door de gewezen deelgenoot opgebouwde pensioen niet mag overtreffen.

Geneeskundig onderzoek voor afkeuring

10. De ongeschiktheid als bedoeld bij 8, sub 1b dient te worden vastgesteld door een geneeskundige kommissie bestaande uit 3 doktoren.
De gronden waarop geneeskundige afkeuring heeft plaatsgehad moeten in de geneeskundige verklaring worden opgenomen.

Diensttijd

11. Als diensttijd komt in aanmerking de vervulde diensttijd sedert 1 januari 1980 en de vóór dat tijdstip volbrachte diensttijd in de zin van de Werkliedenverordening 1944 (P.B. 1963, no. 66).

12. Als diensttijd komt niet in aanmerking:
a. de tijd doorgebracht met vrijstelling van dienst zonder behoud van inkomen;
b. schorsing zonder behoud van vol inkomen;
c. diensttijd vervuld vóór het bereiken van de 16-jarige leeftijd.

Inkoop van voordiensttijd

13. Inkoop van voordiensttijd is in principe niet meer mogelijk.

Berekening van het pensioen

14. Het pensioen bedraagt per dienstjaar 2% van het laatstgenoten inkomen over de laatste 24 kalendermaanden onmiddellijk voorafgaande aan de datum van ingang van het ontslag met een maximale diensttijd van 35 jaar.
Het maximale pensioen bedraagt 70% van het vorenbedoeld inkomen.
In een pensioenregeling die zich uitstrekt over het gehele inkomen zal eveneens met de A.O.V. rekening moeten worden gehouden. Dit kan door middel van een franchise waarbij zowel de pensioenen als de premies over het inkomen berekend worden.

Aanpassing kosten levensonderhoud

15. In het pensioen dient eveneens een automatische aanpassing aan de stijging van de kosten van levensonderhoud te worden ingebouwd tot een bepaald maximum.

Invaliditeitspensioen

16. Bij ontslag wegens invaliditeit krijgt de deelgenoot een pensioen gelijk aan het maximale pensioen, dat hij had kunnen bereiken bij regelmatig doordienen tot zijn 60ste jaar. Te bepalen ware, dat indien de deelgenoot na afkeuring inkomsten uit arbeid gaat genieten, op het pensioen een korting wordt toegepast van 75% van het verschil tussen het nieuwe inkomen plus pensioen en het inkomen voorafgaande aan het ontslag.

Uitkering c.q. onderstand bij wijze van pensioen

17.1. Degenen die na 1 januari 1980 tot deelgenoot worden aangesteld kunnen voor hun voordiensttijd eventueel in aanmerking komen voor een uitkering c.q. onderstand bij wijze van pensioen, berekend naar de thans geldende normen.
Het maximale pensioen van 70% van het laatstgenoten inkomen mag in ieder geval niet worden overschreden.
17.2. De bestaande regelen met betrekking tot de uitkering en onderstand bij wijze van pensioen waren per 1 januari 1980 te bevriezen, zowel voor wat betreft de diensttijd als de fictieve pensioengrondslag, doch met inachtneming van het volgende:
a. voor de arbeiders die 55 jaar of ouder zijn blijven de richtlijnen met betrekking tot de onderstand bij wijze van pensioen van kracht tot de ingangsdatum van hun ontslag;
b. rekening zal worden gehouden met de diensttijd die niet met pensioen wordt vergolden, mits de totale diensttijd tenminste 10 jaar bedraagt, een en ander bij het bereiken van de 60-jarige leeftijd.

Weduwen- en wezenpensioen

18. Aan de weduwe en wezen van de ambtenaar vóór 1-1-'80, die geen deelgenoot is geweest, wordt voor wat betreft de periode liggende vóór 1 januari 1980 een uitkering c.q. onderstand bij wijze van pensioen en voor wat betreft de periode vanaf 1 januari 1980 pensioen toegekend met inachtneming van de desbetreffende richtlijnen en regeling.

Opheffing werklieden-pensioenfonds

19. Per 1 januari 1980 wordt het Werklieden Pensioenfonds opgeheven. De werklieden worden opgenomen in het nieuwe fonds. De bestaande verschillen tussen ambtenaren en werklieden worden hiermede voor de toekomst weggenomen.

Beheersregelen

20. Voor het beheer van het nieuwe fonds zullen de huidige beheersregelen van het Algemeen Pensioenfonds van de Nederlandse Antillen in zijn algemeenheid worden aangehouden.

Afkoop duurtetoeslag gepensioneerde werklieden

21. De duurtetoeslag op het pensioen van de gepensioneerde werklieden dient in het fonds te worden ingekocht. Hiermede zal een relatief klein bedrag gemoeid zijn. Verwezen zij naar dezerzijdse brief dd. 13 november 1974, waarvan bijgaand afschrift.

Afkoop duurtetoeslag gepensioneerde ambtenaren

22. De duurtetoeslag op het pensioen van de reeds gepensioneerde ambtenaren dient eveneens in het Algemeen Pensioenfonds van de Nederlandse Antillen te worden ingekocht. Hiermede is naar schatting van de actuaris een bedrag gemoeid van meer dan f. 200 miljoen.
Deze kosten zouden door een 12- of 20-jarige annuïteit kunnen worden gedekt. Verwezen zij voor een tussenoplossing naar dezerzijdse brief dd. 13 november 1974, waarvan bijgaand afschrift.

Titel

23. Het nieuwe fonds ware te noemen "Overheidswerknemers Pensioenfonds Nederlandse Antillen".

Willemstad, 18 april 1975.

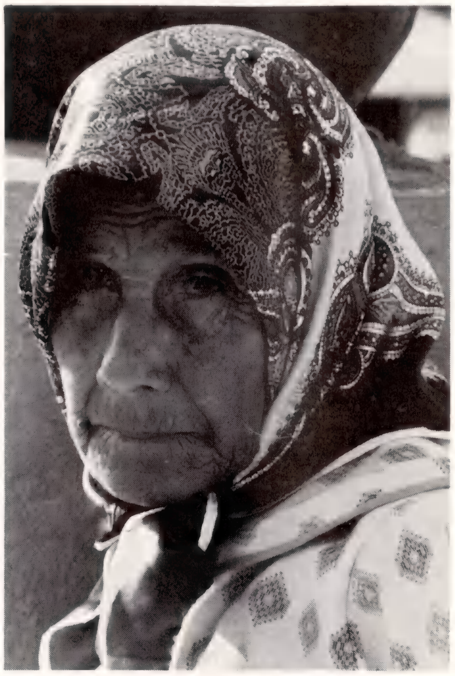

Recht op een rustige oude dag.

ENKELE KANTTEKENINGEN N.A.V. VOORLOPIG CONCEPT

ad 2.2. Verplichte leerkrachten zijn zij met een volledige dagtaak. De leeftijdsgrens van 35 jaar wordt afgeschaft. Een ieder treedt in pensioengerechtigde dienst, ongeacht of men in tijdelijke of vaste dienst is.
ad 4. Niet strenger dan de huidige regeling met betrekking tot de medische keuring.
ad. 5. De werkende gehuwde vrouw die in totaal 10 jaar lesgeeft, waarvan de eerste 8 jaar minimaal 20 lessen en de laatste 2 jaar een volledige dagtaak, krijgt volledig pensioen.
ad. 6. De verhouding van de bijdrage van de werkgever en de werknemer aan het pensioen (N7 26% resp. 8%) zal tijdens de onderhandelingen vastgesteld moeten worden. De waarde van x zal ongeveer 34% van het salaris bedragen, doch moet ook nog precies berekend worden.
ad. 7. De ongehuwde kan zijn/haar bijdrage aan AWW (nu 3%), die tot aan de pensionering is betaald, terugkrijgen. Er be-

staat geen weduwnaarspensioen.
ad. 8.1. a) De pensioengerechtigde leeftijd wordt dus verschoven van 55 naar 60 jaar. Instandhouden van de 55 jaargrens zou een verhoging van de premie x met 61% betekenen.
b) Blijvende invaliditeit en geneeskundige ongeschiktheid zal in de nieuwe regeling hetzelfde betekenen. En wel uitkering van pensioen op basis van het aantal pensioenjaren die men had kunnen halen als men tot pensioengerechtigde leeftijd had kunnen doorwerken.
ad. 9.1. Gelijk aan de huidige regeling, d.w.z. vijfachtste voor de weduwe vermeerderd met éénachtste per kind (tot maximaal 3 kinderen). Bij onderhandelingen zou dit eventueel vijfzevende plus éénzevende per kind kunnen worden (dan tot maximaal 2 kinderen).
ad. 9.2. Met betrekking op het vrijwillig deelgenootschap het volgende. Stel dat een persoon van 40 jaar oud 15 jaar heeft gewerkt. Hij/zij is getrouwd en heeft kinderen. Om de een of andere reden wordt van werkkring veranderd, waarbij het deelgenootschap komt te vervallen (toetreding tot een particulier bedrijf bijvoorbeeld). Dit houdt dan in dat bij overlijden geen weduwe- en wezenpensioen wordt uitgekeerd. De persoon kan nu echter bij verandering van werkkring vrijwillig deelgenoot worden. Dan blijven de uitkeringen voor weduwe en wezen wel bestaan.
ad. 10. Naar vaste normen volgens landsbesluit.
ad. 11. Zoals gezegd moet hier in de gaten gehouden worden wat er met de pensioenjaren van de reeds verzekerden gebeurt. Een oplossing zou kunnen zijn dat de reeds verzekerden toch in het bestaande Pensioenfonds blijven met alle rechten van dien. Dit zou betekenen dat deze groep deelgenoot zou zijn van twee naast elkaar bestaande Pensioenfondsen. Een andere mogelijkheid is het bevriezen van de reeds verworven pensioenjaren inclusief de duurtetoeslag.
ad. 12. a) Reeds bij één dag.
b) Bij schorsing met behoud van half salaris eveneens geen diensttijd.
ad. 13. Dit is wel mogelijk, doch men zal zowel het werkgevers- als het werknemersaandeel voor zijn rekening moeten nemen.

Recht op een rustige oude dag.

ad. 14. Het pensioen én A.O.V., dat elke burger krijgt op 62-jarige leeftijd, bedraagt samen de in dit artikel bedoelde 70%. In de nieuwe pensioenregeling betaalt men geen pensioenpremie over dat deel van de A.O.V. dat al door het pensioen wordt gedekt. M.a.w. men betaalt geen premie over iets wat je ook niet krijgt. Logisch nietwaar?

ad. 15. Dit houdt geen-waardevastheid in, daar loonstijgingen, etc. buiten beschouwing worden gelaten. In dit artikel wordt in eerste instantie alleen aanpassing aan de stijging van kosten van levensonderhoud bedoeld. Eén procent aanpassing van het pensioen zou volgens de vertegenwoordigers van het Pensioenfonds een premieverhoging van 17% inhouden. Een voordeel van een eigen pensioenfonds (in plaats van b.v. een verzekeringsmaatschappij) is wel dat bij het maken van overwinst de pensioenen verhoogd kunnen worden.

SLOT

Wij als leerkrachten zullen het in ieder geval eens zijn met de idealistische gedachte die aan deze nieuwe pensioenregeling ten grondslag ligt. Men zal voor zichzelf echter moeten uitmaken of men zich kan verenigen met het financiële aspekt van de zaak. Het grondidee dat elke werknemer bij pensionering een behoorlijk pensioen ontvangt, waar hij zelf zijn steentje aan bijgedragen heeft, is zonder meer goed te noemen.
Tijdens het schrijven van dit artikel had het dagelijks bestuur van de SIMAR onverwacht een informele bespreking met vertegenwoordigers van het Pensioenfonds. Daar werden enkele nieuwe gezichtspunten naar voren gebracht notabene ten aanzien van de bestaande pensioenregeling. De volgende wijzigingen werden voorgesteld:
1. De pensioengrondslag wordt gedurende een zekere periode met 10% per jaar verhoogd totdat deze gelijk is aan het salaris wat men verdient. Hierdoor wordt het werknemersaandeel van 8% dus ook elk jaar hoger.
2. De pensioenuitkeringen worden gefixeerd op 70% van het gemiddelde salaris over de laatste twee jaar voor pensionering.
3. De kinderbijslag voor gepensioneerden, zoals die nu bestaat, wordt afgeschaft.
De argumenten, die voor deze wijzigingen werden aangevoerd, bestaan uit meer rechtszekerheid en het feit dat de huidige gepensioneerden geen machtsmiddelen bezitten, die door deze veranderingen verlegd zouden worden naar hen die nog niet gepensioneerd zijn.

Deze nieuwe ontwikkelingen zouden kunnen betekenen dat de invoering van de nieuwe pensioenregeling geheel op losse schroeven komt te staan. De oude pensioenregeling zou namelijk zodanig gewijzigd kunnen worden en de normen voor toetreding zodanig versoepeld, dat uiteindelijk elke overheidswerknemer deelgenoot kan worden. Daarmee zou de eventuele nieuwe regeling toch via een achterdeur binnen komen. Wat het nieuwe beoogde, zou door wijzigingen van het oude tot stand zijn gekomen.

"Trabao di Prensa mester wordu drecha" [2]

Solamente si bo ta un baka lechera bo por huzga kalidat di lechi.

Den "Extra" di 22 di september 1978 nos a lesa un komentario di redakshon riba un artikulo ku nos a publiká den e último numero di "Skol i Komunidat": Trabao di Prensa mester wordu drechá.
Extra ta kome su higra pasobra nos tin kritika riba prensa — segun Extra nos no por husga periodismo na Aruba — i ta duna nos e sugerensia di preferiblemente kritiká enseñansa.
Ai sí, ta e mesun kansion di semper atrobe ('lo mismito de siempre'): e maestro solamente por tin un opinion enkuanto enseñansa, e periodista enkuanto periodismo, e politiko enkuanto politika i lokual ta toka kualkier otro tereno: keda ku bo boka tapá! Segun e manera di rasoná aki, bo por huzga kalidat di lechi solamente si bo t'un baka lechera.
Na mas ku un okashon nos a topa e manera di rasoná aki i no solamente serka 'medionan di comunicacion social'. Nos ta kontra e manera di pensa aki!
Kontrario, nos ta di opinion ku más i más hende mester forma nan opinion en kuanto más i más asuntonan i ku mester ekspresá e opinion aki!
Si un persona ta haña ku e opinion ta eroneo, anto lag'e prueba esei ku argumentonan ku ta al kaso ('to the point!'). Pero kiko Extra ta hasi? Nan no ta di akuerdo ku nos kritika riba e trabao di prensa pasobra . . . enseñansa tampoko ta sirbi! Ki relashon e dos kosnan aki tin ku otro?
Por fabor 'medio di comunicacion social', no sigi hundi bo mes den e pos di ignorania!
Nos, meskos ku tur hende, ku dia pa dia, aña pa aña ta lesa korant, ta di opinion ku nos por tin un opinion kaminda ta toka e kontenido di korantnan i periodismo en general. Pa por tin bo opinion, bo no mester ta periodista. Asina tambe bo no mester ta ingeniero pa por tin un opinion en kuanto e kalidat di awa ku nos ta bebe tur dia.
En kuanto e remarka ku Skol i Komunidat, mester bai kritiká enseñansa, nos por bisa ku aki Extra komo 'medio di comunicacion social' ta barbaramente mal informá: Skol i Komunidat pa añanan kaba, den kasi kada numero, ta señalá fayonan den enseñansa. Es ku ke lesa kritika riba enseñansa, anto ta

Reakshon riba "EXTRA"

Skol i Komunida bo mester lesa!
Den su kritika riba enseñansa Extra ta bin ku e mesun historia di semper ku antes tur kos tabata mihó. Bon, boso por prueba esaki? Boso tin sifra?
Ku sierto maestronan no ta traha manera ta deseá di nan — manera Extra ta bisa — nos ta admití i esaki ta algo di lamentá. P'esei tambe, na mas ku un okashon, nos a skirbi ku inspekshon di enseñansa mester fungi mas mihó. I tóg señornan Extrista, lokual aparentemente pa bosonan ta e problema básiko den enseñansa, ta di poko importansia si nos bai mira ta kua problema ta para sentral den varios estudionan i támbe señornan Extrista, den sierto korantnan.
En kuanto enseñansa na Antia, a ser publiká kaba hopi raport siéntifiko, pero na ningun kaminda nos ta topa ku e argumento ku Extra ta bin kuné. Si nos tuma por ehemplo e Unesco-raport, nos ta topa ku hopi fayonan i tambe ku sugerensianan kon pa solushoná sierto problemanan. Pero esakinan ta puntonan totalmente distinto ku e opinion di Extra. Tóg te ainda nos no sá kiko tur esaki tin k'aber ku e trabao di prensa. Extra, bo wel di splika esaki.

Nos komo lesadornan di korant ta sigi mantené nos opinion ku na Aruba, hopi kos ku un 'medio di comunicacion social' mester publiká pa pueblo, ta wordu kamuflá, ta wordu skondí, ta desaparesé den e konosido 'doofpot' i ku prensa mester hasi su trabao mihó.

DE BEACH BIJ DIVI-DIVI IN GEVAAR

Enkele weken geleden is de eilandsraad bijeen geweest om te praten over één van Aruba's grootste attrakties: de beaches.
Dat dit dringend noodzakelijk was blijkt wel uit bijgaande foto's. De beach bij Tamarijn is al verleden tijd en ook nij Divi-Divi is er praktisch niets meer over. De bungalows beginnen nu in de verdrukking te komen. Het is niet denkbeeldig dat de boulevard tussen Tamarijn en Divi-Divi gevaar begint te lopen. De zee is de weg al angstig dicht genaderd.
Intussen is een firma begonnen met dammen in zee te vormen om de ergste golfslag te breken. Laten we hopen dat dit de goede oplossing is.
Oudere Arubanen zeggen: wat de zee neemt, zal ze weer teruggeven. Maar daar hoeven we niet op te wachten. Een weggespoelde bungalow zal niet in dezelfde staat teruggegeven worden.

Dutch banks have been requested to stop lending to the Argentine regime

Dutch banks should give no loans more to the Argentine state or to Argentine government institutions. By means of these loans the Dutch banks support directly the Argentine regime, which is violating the human rights and trade union rights on a large scale and at a systematical way. This is said in a letter which has been sent to the Board of Managers of eight Dutch banks by CLAT-Nederland yesterday. The names of these banks are:

ABN, Amrobank, Rabobank, Mees and Hope, Nederlandse Credietbank, Nederlandse Middenstandsbank, Pierson Heldring Pierson en Slavenburgsbank.

"These loans are given directly by your bank to the Argentine Republic or to Argentine public institutions. Therefore in our opinion these loans cannot be regarded as ordinary financial relations of your bank, but they are an obvious support to the Argentine regime", according to the letter.

ABN refused to have a talk before

Early 1977 these same eight banks provided already a direct loan of 20 million dollars to the Argentine state under the leadership of the ABN. The ABN refused then to accept the repeated requests by CLAT-Nederland to stop this loan. The ABN also refused to have a talk with the board of CLAT-Nederland.*)

New loans have been issued

In spite of these former protests CLAT-Nederland had to establish with disappointment and indignation and after having taken cognizance of several foreign press-reports, that all those eight Dutch banks, which were mentioned before, together with other foreign banks have participated in new loans to the Argentine state or public institutions. Some loans embrace several tens of millions of dollars.

In the annex to this press-release there is a list of several loans which have been issued during the last one and a half year.

These loans must be seen in the whole of the extensive financial support which have been given to the Argentine state since the coup d'état March 1976. Totally the Argentine military junta received foreign loans of several millions of dollars a year since then. Partially these loans have been issued by international financial institutions, like the IMF (International Monetary Fund), Worldbank and IDA (International Development Association). Above all from the side of the US government there is strong pressure during the last time to stop these loans in view of the human rights situation in Argentina. For example, in December 1978 when the Interamerican Development Bank wanted to give a 104 million dollar loan to Argentina and Chile, the United States voted against. Also a group of countries including Western Germany, Sweden, Denmark, Finland, Belgium, the Netherlands and Great-Britain voted against. Moreover, very recently yet, at July 28 last, the American government asked the American Export-Import Bank to freeze a loan of 580.000 guilders to Argentina because of its anxiety about the violation of the human rights in that country. However, a very important part of these loans is issued by foreign private banks, among others from the US, Canada, Japan and European countries.

Finally CLAT-Nederland request the banks to give answer ultimately before the 20th of August and it intends to start actions against those banks, which will go on with directly lending money to the Argentine regime.

**) A copy of our correspondence with the ABN about it can be had on application at our secretariate.*

Still arrests disappearances

Lastly CLAT-Nederland pointed out that also this year it received again new reports from Argentina about arrests and disappearances of trade union people. Information about the meanwhile vigorously continued action of CLAT-Nederland can be received at the secretariate at the address: Nieuwe Gracht 47, Utrecht.

Annex

Review of loans of Dutch banks to the Argentine regime

1. Early in 1977 the next banks loaned a amount of 20 million dollars to the Central Bank of Argentina:
ABN, Amrobank, Rabobank, Mees en Hope, Nederlandse Middenstandsbank, Nederlandse Credietbank, Pierson, Heldring Pierson, Slavenburgsbank.
These loans were coordinated by the ABN and the Argentine Republic gave a guarantee.
Source: Wallstreet Journal, 4th of May 1977.

2. In June 1977 Slavenburgsbank participated together with 15 other European banks in a loan of 50 million dollars to the National Bank of Argentina.
Source: Wallstreet Journal, 1st of July 1977.

3. In October 1977 *Pierson, Heldring Pierson* participated together with 36 other banks in a loan to the National Development

Bank ot Argentina.
Source: New York Times, 26th of January 1978.

4. At January 9, 1978, the *Amrobank* participated in a loan of 10 million dollars in behalf of the Yacretá project (Argentina and Paraguay). The Argentine Republic gave a guarantee for it. The loan was issued by 6 European banks.
Source: Financial Times, 26 of January 1978.

5. In February 1978 the *Algemene Bank Nederland, Amrobank, Mees en Hope, Kredietbank N.V.* and *Pierson, Heldring Pierson* participated together with more than 100 other banks in a amount of DM 150 million in bonds for the Argentine Republic.
Source: Financial Times, 15th of February 1978.

6. In February 1878 the *Rabobank* and *Pierson, Heldring Pierson* participated together with 12 other banks in a loan of 30 million dollars to the Argentine government undertaking for waterworks and energy. The Argentine state gave a guarantee for it.
Source: Financial Times, 31st of March 1978.

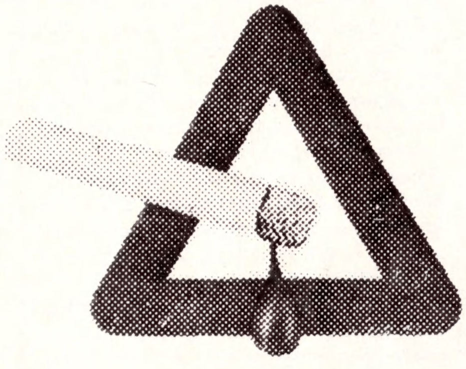
TEKENWEDSTRIJD "Internationaal Jaar van het kind" (1979)

Ter gelegenheid van het Internationale Jaar van het Kind wordt een internationale tekenwedstrijd georganiseerd door de Unesco, Unicef en Het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen in samenwerking met Air France.
Het thema van deze wereldwijde tekenwedstrijd voor kinderen, die op 1 januari 1979 de leeftijd van 12 jaar nog niet hebben bereikt, zal zijn "Mijn leven in het jaar 2000".
Het ligt in de bedoeling tevoren een nationale wedstrijd uit te schrijven waarvan de sluitingsdatum 15 maart 1979 *is, waarna een nationale jury de ingezonden kindertekeningen zal beoordelen.*
De beste tien tekeningen van ieder land dienen vóór 30 april 1979 *naar het hoofdsecretariaat van de Unesco te Parijs worden gezonden, alwaar op 15 mei 1979 een internationale jury de prijzen zal toekennen. De bekroonde tekeningen zullen in 1979 worden geëxposeerd zowel in het gebouw van de Unesco te Parijs als tijdens de tentoonstelling "Man and his World" in Montreal, Canada en in de gebouwen van de Verenigde Naties te New York en te Genève.*
Begin 1980 zal een reizende tentoonstelling van de prijswinnende tekeningen worden samengesteld die beschikbaar is voor de lidstaten van de Unesco.
Aan tien eersteprijswinnaars wordt een reis naar Parijs aangeboden, vergezeld van een volwassene naar hun eigen keus met een verblijf van acht dagen in de Franse hoofdstad. Ook voor de tweedeprijswinnaars zullen prijzen ter beschikking worden gesteld.
De tien eersteprijswinnaars zullen de gelegenheid krijgen gezamenlijk volgens hun eigen idee een beeldhouwwerk te maken dat het eigendom van de Unesco zal blijven. Deze activiteit van de prijswinnaars zal worden begeleid door bekende kunstenaars in samenwerking met "The International Fund for the Promotion of Culture".
Ten behoeve van de nationale prijswinnaar zal de Unesco 20 grammofoonplaten "Le Cadeau de la Vie" en 5 jaarabonnementen op de Unesco Koerier beschikbaar stellen.
In overleg met de Nationale Unesco Commissie heeft het Unesco Centrum Nederland zich in eerste instantie belast met de organisatie van deze nationale kindertekenwedstrijd. Binnenkort zullen nog nadere gegevens hierover worden bekend gemaakt, onder meer welke hoofdprijzen in Nederland beschikbaar worden gesteld.

Het roken begint al op de lagere school

Van de kinderen in de leeftijdsgroep van 10 tot en met 12 jaar rookt al zestien procent; van de 13-en 14-jarigen rookt veertig procent. Deze cijfers komen uit een onderzoek naar de rookgewoonten van 10- tot en met 14-jarigen, uitgevoerd door het NIPO in opdracht van de Stichting Volksgezonheid en Roken.

Het milieu bleek een sterk bepalende faktor te zijn. Waar in het gezin niet gerookt werd, bedroeg het percentage rokers onder de 10-14-jarigen tien; werd er thuis wel gerookt, dan was dat percentage driemaal zo hoog.
Volgens de Stichting Volksgezondheid en Roken kunnen onderwijsgevenden hierbij ook een rol spelen. Als zij niet roken en er openlijk stelling tegen nemen en wanneer ook in het gezin niet gerookt werd, dan is de kans op niet roken bij kinderen van 10 tot 14 jaar 5 tegen 1.
Het NIPO heeft verder onderzocht hoe het met roken zit bij de verschillende schoolsoorten voor voortgezet onderwijs. Op scholen voor huishoud- en nijverheidsonderwijs rookte 46% van de leerlingen, op de overige scholen voor lager beroepsonderwijs 42%, op havo, atheneum en gymnasium 33%, op het mavo 30- van de leerlingen.
De Stichting Volksgezondheid was benieuwd hoe de ouders van de kinderen uit de verschillende schoolsoorten tegenover het roken staan. 19% van de ouders van lhnoleerlingen keurde het roken van hun kinderen af, 20% van de ouders van mavo-leerlingen, 26% van de ouders van de overige lbo-scholen, en 28% van de ouders van havo-en vwo-leerlingen.
De stichting trekt hieruit de nogal lichtvaardige konklusie dat roken te maken heeft met opleidingsnivo: een hoger percentage afkeurende ouders naarmate de opleiding van hun kinderen een hoger nivo heeft en een lager percentage rokende kinderen naarmate hun opleiding een intellektueler karakter heeft.
De stichting gaat daarmee voorbij aan het opvallende verschil bij een grote groep, namelijk de mavo-leerlingen: zij roken percentueel gezien het minst, terwijl ook het percentage afkeurende ouders bij de mavo-leerlingen één van de geringste is.

OPEN BRIEF

Aan de Comishon Pro Cultura
Aruba

L.S.

Reeds in het Sticusa-joournaal van maart 1978, werd aangekondigd dat Fridi Martina op tournee zou gaan naar de Antillen met het toneelstuk "Kleurenblind" — "Siegu pa kolo". Dit werd bevestigd door de plaatselijke dagbladen met de aankondiging eind juli van haar optreden op Curacao, Bonaire en de Bovenwinden.
Echter tot grote verbazing en teleurstelling van ondergetekenden is zij niet op Aruba opgetreden, terwijl het thema van dit stuk Aruba als deel van de Antillen net zo goed aangaat. Vooral daarom zijn wij hoogst verontwaardigd over het feit dat een landskind dat trouwens zulke goede recensies en erkenning in Nederland heeft gehad, niet de kans heeft gekregen op Aruba op te treden.
Graag vernemen wij uw redenen voor het feit dat Fridi Martina wel de andere Antilliaanse eilanden met haar optreden vereerd heeft, terwijl de Arubaanse bevolking daarvan verstoken bleef.
Ervan uitgaande dat ons Cultureel Centrum op de eerste plaats open zal moeten staan voor onderwerpen die vooral het Antilliaanse publiek aangaan, verzoeken wij u vriendelijk doch dringend, stappen te ondernemen om dit soort tekortkomingen te corrigeren, en in de toekomst te vermijden.
In dit verband suggereren wij u, het alsnog mogelijk te maken, dat Fridi Martina voor het Arubaanse publiek kan optreden.

Met vriendelijke groet,

ANGLO

Uit bovenstaande foto blijkt wel dat landbouw op bepaalde plaatsen op Aruba wel mogelijk is.

In het novembernummer wordt een begin gemaakt met het RAPPORT EN ADVIES betreffende het Speciaal Onderwijs aan Kinderen met Leermoeilijkheden, door Prof. Dr. J. J. Dumont, Instituut voor Orthopedagogiek Universiteit van Nijmegen, Nederland

grawata

Awor ku nos tin awa den dam Gobierno mester importa buriko ku halifá pa nos karga e awa.

✱

A.O.B. = Arbeids Ongeschikten Brigade.

✱

Johnny van der Kuyp a manda su buki pa Nasiones Unidas. Despues di poko dia el a haya un telegram. Kontento el a habrie, ya pensando ku e ta mande pa tur medionan di prensa pa pueblo henter mira kon e organisashon mas grandi di mundo ta manda felisite. El a habri e telegram i ta lesa:

Dear Mr. v|d Kuyp,

Your quotations-book is already in the waste-paper basket".

✱

Dia nos bira independiente nos lo no ta Nederlandse Antillen mas, pero Venezolaanse Antillen.

✱

Tabatin mas hende pa hiba Betico prison ku pa buske.

✱

Despues ku Gobierno a kita Playboy su paña a resulta ku e ta Scorpio.

✱

E periodo di 'Somos hermanos' ta bai pasando i awor ta bini 'Serěis nuestros!'

✱

Tempo ku Cora a pasa suave bai Meteorologische Dienst no por a spierta hende bastante. Awor ku Greta a spanta hende Meteo a daña.

✱

Eilandsraadsvergadering: stoelendans.

✱

RUBA: Aliansa di Bulawayanan Uni i Renegá.

✱

Pe kontrato di telefon kú e kompania Philips a sera ku gobierno di Aruba, a pasa hopi miyon riba mesa. Interesante ta pa sa kuanto miyon a pasa bow mesa.

ABONNEMENT

Geachte lezer,

Als u zich wilt abonneren op Skol i Komunidat, vul dan onderstaand formulier in en stuur het zo snel mogelijk naar het volgende adres:

SKOL I KOMUNIDAT, REAMURSTRAAT 2, ORANJESTAD, ARUBA, NED. ANT.

Wij verzoeken u uw check samen met het formulier te versturen.
Ook kunt u het geld storten op onze bankrekening: A.B.N. nr. 31.47.886.

- ✂

JA. Ik wil mij abonneren op het maandblad Skol i Komunidat voor de prijs van:

☐	*Antillen:*	*NAf. 12,50 per 10 nummers*
☐	*Nederland:*	*NAf. 16,— per 10 nummers*
☐	*Overige landen:*	*NAf. 17,— per 10 nummers*

(a.u.b. aankruisen wat op u van toepassing is).

NAAM: ....

ADRES: ....

....

Gelijktijdig ☐ *stuur ik een check*
☐ *stort ik het bedrag op uw bankrekening.*

Handtekening ....

ABONO

Kerido lektor,

Si bo ta interesá pa aboná riba e revista Skol i Komunidat, yena e formulario aki bou i mandé mas pronto posibel pa nos na e sigiente adres:

SKOL I KOMUNIDAT, REAMURSTRAAT 2, ORANJESTAD, ARUBA.

Nos ta suplikabo pa manda bo check huntu ku e formulario.
Tambe ta posibel pa depositá e suma riba nos kuenta bankario: A.B.N. nr. 31.47.886.

- ✂

Si, mi ta interesá pa aboná riba e revista Skol i Komunidat pa e prěis di:

☐	*Antiyas:*	*NAf. 12,50 pa 10 numero*
☐	*Hulanda:*	*NAf. 16,— pa 10 numero*
☐	*Otro paisnan:*	*NAf. 17,— pa 10 numero*

(Por fabor, marke un x den loke ta aplikable pa bo).

NOMBER: ....

ADRES: ....

....

Adhuntu mi ta ☐ *manda un check*
☐ *depositá e suma riba boso kuenta bankario*

Firma ....